

SLOVENSKÁ CHEMICKÁ SPOLOČNOSŤ PRI SAV

Radlinského 9, 812 15 Bratislava 1, Slovenská republika

URL: <http://www.schems.sk>

Slovenský národný komitét IUPAC

predseda: Doc. RNDr. Milan Drábik, CSc.

e-mail: drabik@fns.uniba.sk, Tel: + 421 (0)904 017 463

Slovenský národný komitét pre chémiu Medzinárodnej únie pre čistú a aplikovanú chémiu (SNK IUPAC)

Zasadnutie Slovenského národného komitétu pre chémiu IUPAC (SNK IUPAC),
v roku 2019 sa konalo v utorok 28/05 o 14.00 na sekretariáte SCHS.

ZÁPISNICA

Program:

1. **Kontrola zápisnice zo zasadnutia SNK IUPAC v r. 2018** (M. Danko)
2. **Aktuálne aktivity SNK IUPAC a IUPAC-u;** (M. Drábik)
 - a. **100. výročie IUPAC**
 - b. **150. výročie Periodickej tabuľky**
 - c. **Návrhy SNK na ocenenia IUPAC podané v r. 2018 a 2019** (Dist. Wo. in Che. – kol. Omastová, PTYC – kol. Straková-Fedorková, kol. Švorc, kol. Krivosudský)
 - d. **50. G.A. IUPAC a 47. kongres IUPAC**
 - e. **Nominácie / renominácie SNK do volieb v orgánoch IUPAC (2020-2021)**
 - f. **Návrhy na prijatie nových členov do SNK IUPAC**
3. **Spolupráca SNK a SCHS** (M. Drábik, P. Šimon, V. Milata, M. Omastová, M. Galamboš) (M. Danko)
4. **Informácie o aktivitách reprezentantov SK v divíziách/komisiách IUPAC;**
 - a. **Všeobecne** (M. Drábik)
 - b. **Reprezentanti SK v divíziách, príp. v iných štruktúrach IUPAC**
(krátke informácie o činnosti: M. Drábik, J. Labuda, I. Lacík, M. Galamboš, St. Kedžuch, E. Szabo)
5. **Finančné otázky** (M. Drábik)
6. **Rozličné** (o. i.: seminár Eurachem – jednotky SI, zjazd chemikov a IUPAC awards, 50. MChO) (M. Drábik, M. Danko)

Prítomní: Podľa prezenčnej listiny.

Ad 1)

Kontrola zápisnice zo zasadnutia SNK IUPAC v r. 2018:

K bodu 1 v Zápisnici z r. 2018 a 2017; Nominácia na ocenenie IUPAC „Women in chemistry“: V stanovenom termíne boli iniciované, vypracované a odoslané nominačné materiály na Ing. M. Omastovú, DrSc. Podľa propozícií nomináciu predložili traja nominátori – 2 x SK, 1 x FR. Nominačná komisia IUPAC žiaľ konštatovala: „ ... IUPAC received a wide range of entries, and while ... all the nominations were certainly impressive, I regret to inform you that your nominee was not selected for this year award ...“

K bodu 2 - Národné členské - v Zápisnici z r. 2018 bola informácia o výpočte členského, zároveň bola uvedená informácia o členskom ~ 3000 USD na rok 2019, postupný nárast na ~ 4000 USD:

K uvedenej skutočnosti, ako aj k problematike účasti slovenských delegátov na zasadaniach divízií a G. A. IUPAC, prebehla na aktuálnom zasadnutí SNK IUPAC diskusia, viď aj v bodoch 2 a 5 tejto Zápisnice. Prof. Milata informoval o pokroku v rokovaní, ktoré inicioval z titulu svojej pozície predsedu R SVS. Návrh inštitucionalizovania podpory (vr. finančnej) pre účasť slovenských delegácií na zasadaniach nadnárodných vedeckých spoločností je po prerokovaní v P SAV pripravený na predloženie podpredsedovi vlády SR.

K bodu 4 – 100. výročie IUPAC (IUPAC 100) a 150. výročie objavy Periodickej tabuľky (IYPT) – uzavretie nominácií zo Slovenska a účasť v kvíze:

Súčasná situácia:

- **Periodic Table of Younger Chemists** (kolegovia/kolegyne mladší ako 40 rokov) Tri nominácie; dvaja mladí kolegovia sú laureátmi – doc. Straková-Fedorková – Pt a doc. Švorc – Eu. Informácie sú postupne prenášané aj na stránku SCHS/SNK IUPAC.
- **IUPAC100 Periodic Table Challenge** <https://iupac.org/100/pt-challenge/>. Rozsah doterajšieho záujmu, zapojenia a úspešnosti účastníkov zo Slovenska ukazuje „mapka výsledkov“, táto je v Prílohe 1. Očakávame, že do konca roka pribudnú ďalší úspešní účastníci kvízu.

Ad 2)

Aktuálne aktivity SNK IUPAC a IUPAC-u:

- a. 100. výročie IUPAC, IUPAC 100 vid' powyše
- b. 150. výročie Periodickej tabuľky, IYPT vid' powyše
- c. Návrhy SNK na ocenenia IUPAC v r. 2018 a 2019 vid' powyše
- d. **50. G.A. IUPAC a 47. kongres IUPAC „Frontiers in Chemistry: Let's create our future! 100 years with IUPAC“;**
 - i) Informáciu predložil predseda SNK IUPAC: 5. – 12. júla 2019 Palais Congres, Neuilly-Porte Maillot, Paríž. Reklama kongresu aj G.A. je na webe SCHS aj v ChemZi. Členovia SNK IUPAC, ktorí sa na rokovaní G.A. a na Kongrese IUPAC zúčastnia podľa programu, v súvislosti so svojimi postami v IUPAC ako aj záväzkami voči komunite chemikov na Slovensku: M. Drábik, J. Labuda, I. Lacík.
 - ii) Mandáty pre SK účastníkov od SNK IUPAC a SCHS na G.A. vr. plenárneho zasadania, tak ako vyplynulo z diskusie: **1.** Získať informácie o výsledkoch nominácií SNK do orgánov IUPAC, a o štatúte IUPAC ceny „Women in chemistry“. **2.** Prispieť k ustráženiu nezvyšovania národných členských, aj s pomocou lobovania u iných NAO, ako aj analýzou údajov a argumentáciou o vybraných aspektoch z Finančnej správy sekretariátu IUPAC. **3.** Prezentovať SK zapojenie do celosvetových aktivít ako aj vlastné SK aktivity k IUPAC 100 a IYPT - v divíziách, komisiách, a príp. na plenárnej schôdzi. **4.** Komisia CHEMRAWN, a jej postavenie v štruktúre IUPAC: Nepodporiť zrušenie,

podporiť zachovanie komisie CHEMRAWN, alebo kompromisne navrhované preorganizovanie napr. dvoch relevantných komisií IUPAC. **5. Nominácie a voľby do orgánov IUPAC na roky 2022 a ďalšie:** a) President-elect/president – podpora kandidatúry Prof. Javier García Martínez (Spain). b) členovia Bureau – podpora vybraných kandidátov podľa diskusie účastníkov tohto zasadania SNK IUPAC.

- e. **Nominácie / renominácie SNK do volieb v orgánoch IUPAC (2020-2021):**
Predseda SNK IUPAC v stanovenom termíne s dotknutými prediskutoval a do IUPACu predložil renominácie existujúcich reprezentantov. Taktiež bola predložená jedna nová nominácia, a to do Divízie I - fyzikálna a biofyzikálna chémia - prof. R. Oriňáková, UPJŠ Košice. Výsledky výberového procesu budú oficiálne oznámené na G. A. IUPAC.
- f. **Návrhy na prijatie nových členov do SNK IUPAC:**
prof. R. Oriňáková, predložil prof. J. Černák.
doc. Ľ. Švorc, predložil prof. J. Labuda.
Oba návrhy boli prítomnými členmi SNK IUPAC schválené. Veríme a nepochybujeme, že novoprijatá kolegyňa a novoprijatý kolega sa aktívne zapoja do práce SNK IUPAC.

Ad 3)

Spolupráca SNK IUPAC a SCHS

IUPAC a SNK IUPAC sme v roku 2018 významne zviditeľnili nielen medzi členmi SCHS, chemikmi, ale aj v širšej verejnosti. Členovia SNK sa všestranne podieľajú na práci SCHS, čo teda tvorí základný rámec spolupráce a spoločnej činnosti SNK a SCHS. Sekcia IUPAC na webe – je aktívna a pravidelne dopĺňaná, čo je spolu s ChemZi a osobným zdieľaním informácií základ pre odovzdávanie, ale aj rozpracovanie a prijatie podnetov z divízií, komisií a aj top orgánov IUPAC. Členovia prítomní na zasadaní, predovšetkým V. Milata, D. Berek, J. Garaj, J. Labuda, I. Lacík, M. Drábik, E. Szabo, J. Černák, diskutovali viaceré aspekty existujúcej a námety ďalšej spolupráce SNK IUPAC a SCHS, poniže vid' aktuálny výber.

- **IUPAC award** – pre 2 postre na 71. zjazde chemikov: Reklama je na webe zjazdu. Diplomy už sú zo sekretariátu IUPAC k dispozícii. Aktuálne: Organizátori zjazdu vymenujú hodnotiacu komisiu, a spravia aj „nábor“ medzi mladými autormi postrov. **SNK IUPAC navrhuje do hodnotiacej komisie týchto svojich členov: Prof. J. Labuda, Dr. M. Danko** (menovaní návrh prijali). Vybraným laureátom „IUPAC award“ odovzdá diplomy predseda SNK IUPAC na záverečnom bankete zjazdu.
- **Názvoslovné aktivity a kompetencie SNK IUPAC.** Boli diskutované aj vlani, kol. Szabo t.r. informoval o.i. o rubrike „Chemické názvoslovie a terminológia“ v časopise „Dnešná škola – človek a príroda“ a o niekoľkých témach, ktoré v roku 2018 do tejto rubriky spracoval. Významná v tejto oblasti je aj séria príspevkov v ChemZi (o problematike slovenských názvov nových prvkov, o novej definícii veličiny látkového množstva) a aktivity kol. Galamboša a jeho kolektívu.

Bol diskutovaný priamy vzťah medzinárodných odporúčaní IUPAC a slovenského názvoslovia, a teda záväznosť týchto odporúčaní pre chemikov na Slovensku. Smerom k slovenskej implementácii odporúčaní IUPAC v budúcnosti SNK IUPAC a SCHS zintenzívnia svoje aktivity. Tak napr. a predovšetkým **i)** Zverejňovanie všetkých relevantných odporúčaní IUPAC. **ii)** Záväzné komentáre (ako odborné tak aj lingvistické), prip. preklady kľúčových častí – abstrakty odporúčaní IUPAC do slovenčiny. **iii)** Aj naďalej používať web stránku SCHS a časopis ChemZi. Prítomní členovia SNK IUPAC navrhli zaradiť do obsahu ChemZi rubriku „Nové odporúčania IUPAC, s komentármi, odkazmi a abstraktom v slovenčine“.

S cieľom zvýšiť úroveň implementácie odporúčaní IUPAC na Slovensku boli prijaté nasledovné uznesenia SNK IUPAC:

- 1) SNK IUPAC považuje za samozrejmé, že všade tam, kde je to možné, sú medzinárodné odporúčania IUPAC automaticky platné aj v slovenčine, tento princíp bude pripájaný k propagácii najnovších informácií z IUPAC.
- 2) Zverejneniu akéhokoľvek súhrnu nových odporúčaní IUPAC na webe a v ChemZi bude predchádzať týždňová perióda na ich elektronické pripomienkovanie členmi SNK IUPAC.

Kompetencie a zodpovednosť v tejto oblasti SNK IUPAC delegoval týmto svojim členom: E. Szabo, L. Krivosudský – Názvoslovné rubriky na webe a v ChemZi, pričom obsah týchto rubriek bude považovaný za „oficiálnu komunikáciu SNK IUPAC o danom názvoslovnom odporúčaní“, predseda SNK IUPAC – podľa podkladov autorov Rubriky, predovšetkým podnety pre prípadné nadväznú záväznú stanoviská so vzdelávacími, metrologickými a lingvistickými autoritami k implementácii názvoslovných odporúčaní.

- Vlastné aktivity SCHS a SNK IUPAC k IUPAC 100 a IYPT tak, ako boli navrhované na V SCHS (2018 aj 2019) a aký je súčasný stav ich realizácie:
- O názvoch chemických prvkov / príp. veselá Periodická tabuľka (navrhol doc. J. Reguli): Vyšla knižná publikácia. 27.mája bol v CVTI SR v rámci Festivalu vedeckých filmov prezentovaný dokument „Písmená, ktoré tvoria svet; Nekonečný príbeh chemických prvkov“ a bezprostredne po ňom diskusia. CVTI SR je v rokovaní s RTVS o ďalšom šírení dokumentu.
- Chémia v tablete/na webe (navrhol prof. V. Milata): „Variáciami“ na túto tému sú: preklad a sprístupňovanie postrov ACS (populárne o vybraných chemických prvkoch, poskytol prof. Pavlath, ACS), preklad a sprístupnenie tabuľky „90 prvkov, z ktorých je všetko vytvorené“ (podľa EuChemS).
- Kvíz (IUPAC100 Periodic Table Challenge), adaptácia/preklad na slovenské podmienky (navrhol doc. M. Drábik): Kvíz IUPAC o Periodickej tabuľke je v originále technicky spracovaný a zabezpečený tak, že nie je adaptovateľný na preklad, účasť v ňom je možná priamym vstupom do príslušnej web-stránky. Mapa účastníkov z SK (v Prílohe 1) však potvrdzuje, že preklad nechýba. Kvíz je prístupný celý rok!
- Niekoľko aktivít navrhovaných členmi V SCHS, ako napr. reedícia Periodickej tabuľky a publikácia o PT, alebo tričká s Periodickou tabuľkou príp. inou aktuálnou potlačou, zatiaľ nebolo realizovaných, alebo členovia SNK IUPAC o ich realizácii nemajú info.
- Jednotky SI, ich nové definície; seminár 11/06/2019, Eurachem; prof. Garaj informoval, že seminár sa s veľkou pravdepodobnosťou neuskutoční. Členovia SNK IUPAC diskutovali o možnosti zahrnúť časť tohto semináru do programu 71. Zjazdu chemikov, návrh bude predseda SNK IUPAC tlmočiť OV zjazdu.

Ad 4) Informácie o aktivitách reprezentantov SK v divíziách/komisiách IUPAC

Aktuálne „posty“ chemikov zo Slovenska v IUPACu:

- Ján Labuda, (FCHPT STU) – TM v divízii Analytická chémia
- Igor Lacík, (ÚPo SAV) – TM v divízii Polyméry
- Milan Drábik, (PRIF UK, ÚACh SAV) - TM v divízii Anorganická chémia, TM v Medzidivíznej komisii pre terminológiu, nomenklatúru a symboly (ICTNS), reprezentant divízie Anorganická chémia v medzidivíznej subkomisii Materiálová chémia
- Michal Galamboš, (PRIF UK) – NR v divízii Chémia a životné prostredie
- Stanislav Kedžuch, (PRIF UK, ÚACh SAV) – NR v Komisii pre chemické vzdelávanie
- Erik Szabo, (PRIF UK) – NR v divízii Chemické názvoslovie a štruktúrna reprezentácia

Správy jednotlivých členov divízií a komisií IUPAC sú v Prílohe 2 tejto Zápisnice.

Ad 5) Finančné otázky

Predpoklad pre financovanie vybraných aktivít SNK IUPAC v rámci SCHS bol pre rok 2019 vytvorený návrhom troch akcií SNK IUPAC a ich rozpočtu v „Projekte SCHS/CHÚSAV“ (viď Príloha 3 – SNK IUPAC a formulár Projektu SCHS/CHÚSAV – P SCHS).

Národné členské v IUPAC za r. 2019 je 2931,- USD. Platí sa z rozpočtu SAV, kapitola „národné členské v celosvetových vedeckých organizáciách“; faktúra a požiadavka na jeho zaplatenie bola odovzdaná P SAV, 12. apríla sekretariát IUPAC potvrdil prijatie platby.

Problém členského národných organizácií v IUPACu pravidelne zamestnáva účastníkov Valných zhromaždení IUPAC. Delegáti SNK IUPAC na G.A. v roku 2019 budú konať v zmysle mandátu z tohto zasadania (viď inde v tejto Zápisnici).

Ad 6) Rozličné

- Jednotky SI, seminar 11/06, Eurachem *viď inde v tejto Zápisnici*
- 71. zjazd chemikov a IUPAC awards *viď inde v tejto Zápisnici*
- Financovanie aktivít SNK IUPAC v rámci SCHS *viď inde v tejto Zápisnici*
- Prof. Milata informoval o vydaní poštového hárčeka (viď aj **ChemZi** 14/2(2018)) vytvoreného pre chemickú komunitu i filatelistov pri príležitosti vyhlásenia roka 2019 za MRPT (IYPT 2019). Záujemcovia o tento hárček, v cene 10 Euro, môžu kontaktovať Dr. Gyepesovu na sekretariáte SCHS.

Zapísali:

Doc. RNDr. Milan Drábik, CSc., predseda SNK IUPAC

RNDr. Dalma Gyepesová, CSc., tajomníčka SNK IUPAC

v Bratislave, dňa ... 14. 06. 2019.....